

La mort és inevitable, parlar-ne no!

Presentació

La meva recerca es pot considerar una aproximació a la mort, però no d'una manera científica, sinó des d'un punt de vista més psicològic, sociològic, filosòfic i antropològic, per tal d'intentar d'entendre per què la mort s'ha convertit en un tema tabú. De fet, aquesta ha estat la idea de la qual he partit i he intentat fer evident. Penso que és important destacar que mai no he patit una mort d'una persona propera, la qual cosa m'ha possibilitat parlar-ne des d'un punt de vista molt més crític i objectiu, deixant de banda les emocions i els sentiments que desperten la pèrdua i, en cap cas, utilitzar la recerca com a quelcom terapèutic.

Aquest tema em va començar a interessar quan em vaig adonar que en el meu llibre de psicologia de 1r de batxillerat, curiosament, el tema de la mort no apareixia. Se'm va fer estrany pensar que, des del currículum de la matèria, no abordàriem la mort, un tema complex i controvertit. Tampoc amb les persones que formen part de la meva vida més privada no hem parlat mai sobre el fet de morir, no hem parlat obertament d'aquest tema. I penso que, arribats a una certa edat, tocar el tema de la mort seria molt necessari. He aprofitat doncs aquest treball per fer-hi una primera aproximació, per encetar aquest diàleg que fins aleshores ha estat silenciós.

En aquesta direcció, el treball de recerca ha estat orientat des de l'àrea de filosofia

L'été indien

i pensament i un dels objectius centrals de la meua recerca ha estat ajudar-me a determinar si la psicologia i l'anàlisi psicològica realment és el camp del saber que m'agrada. Aquest treball també m'ha ajudat a confirmar si he escollit bé el meu itinerari de batxillerat orientat cap a la psicologia. Per aquest motiu, el meu treball de recerca ha estat enfocat a analitzar comportaments tant individuals com socials davant la mort. També he intentat estirar el tema de la mort fins a poder qüestionar el suposat «més enllà» i fer llum sobre la necessitat d'aquesta idea.

També crec que aquest treball no és un treball teòric o pràctic, sinó que va molt més enllà; és dir, és un treball que et fa reflexionar sobre un tema tan rellevant com és la mort. En conclusió, és un treball que m'ha enriquit en àmbits com, per exemple, el fet d'intentar entendre com altres cultures veuen el fet de morir, quines relacions hi ha amb la religió o què en diuen alguns grans pensadors. Ha estat com un exercici d'interrogació que tenia pendent de fa temps, i la pregunta finalment em retorna a mi.

Metodologia

Les fonts que he utilitzat per realitzar aquesta recerca m'han permès dibuixar l'àmbit teòric per centrar la meua investigació. Han estat fonamentals tres llibres: *Sobre la muerte y los moribundos* de Kübler-Ross, *Más allá de la vida* de David Sentinella i *Per una mort més humana* de Jordi Llimona.

El meu treball de camp ha consistit en una entrevista amb un psicòleg del PADES i una enquesta realitzada a joves i adolescents, principalment.

Cos del treball

El meu treball està estructurat en dues parts fonamentals, la part teòrica i la part pràctica. La primera versa sobre com les diferents cultures afronten la mort, i els seus rituals; també hi apareixen dues reflexions, una sobre quina relació trobo entre la mort i la religió, i l'altra sobre si, en la nostra cultura, la mort és un tema tabú. Hi dedico un altre apartat a dos grans pensadors, Plató i Epicur, i, finalment, hi ha també una petita referència a John Donne. Tracto les cinc fases del dol i ho acompanyo amb una petita reflexió de Kübler-Ross.

La segona part, la part pràctica, està estructurada en dues subparts: l'entrevista a un psicòleg de PADES i una enquesta, resposta, majoritàriament, per adolescents.

Conclusions

La mort és un tema tabú en la nostra cultura? Sí, és un tema tabú en la nostra cultura, però que ho sigui en la nostra, no vol dir que en les altres també ho hagi de ser. Des del principi he suposat que ho era, per diferents motius, com ara, per exemple, que en tota la meua educació escolar mai no haguem tractat el tema, directament o indirecta, a través d'un conte, d'una historieta, d'un curt... Res de res. Tampoc

l'entorn més proper no ha col·laborat a posar-hi paraules i a donar-li un tractament des de la normalitat. El silenci en ambdós casos ha estat el vel que ha continuat alimentant, conscientment o inconscient, el desconeixement sobre el tema, sobre les emocions que fa entrar en joc, les passions que pot despertar, els pensaments recurrents... No donar veu a la mort és una manera de no fer-la existir, de dir que no passa mai res, de pensar que som eterns, de creure que les coses se superen conservant el silenci, difícil, insuperable, com a fracàs...

Aprofundir en forma de tast en altres cultures m'ha ajudat a veure diferents maneres de tractar la mort, des de diferents llocs i amb diferents rituals. Des d'aquesta perspectiva, he vist que, en realitat, totes les cultures o religions tenen punts de connexió: l'acceptació de la mort, un espai de suport mutu, l'expressió de sentiments i compartir moments o recordar anècdotes. En definitiva, totes aquestes religions volen donar un sentit a la nostra mort i a la nostra existència, explicant, fins i tot, què hi ha després d'aquest procés.

Hi ha cultures que viuen amb molta més normalitat la mort, i donen molta importància al fet d'acompanyar una persona en el darrer moment de la seva vida. A Occident, gairebé ni se'n parla, de la mort, més aviat s'amaga i s'acostuma a identificar amb una mena de cosa lligada a la religió, com si aquesta tingués la clau del que hi ha més enllà d'aquesta frontera natural. També penso que el fet de seguir una religió et limita, és a dir, has de seguir les pautes establertes i no dona opció a deixar com a incògnita el sentit de la mort, ja que te'l proporciona la mateixa religió. Per tant, la mort és un tema transcultural que apareix en totes les religions.

Reprement la premissa de si la mort és un tema tabú, cal destacar que si analitzem el problema que té la nostra societat amb la mort, ve des que som petits, ja que les persones del nostre voltant procuren amagar-nos la seva existència amb històries fantàstiques per desviar la preocupació del nen sobre aquesta realitat. En la meva opinió, això és així perquè en la nostra societat la mort està enfocada amb un sentit negatiu; és evident, doncs, que vulguin que no en sàpigues res durant la teva infància. Això fa pensar que el sistema educatiu, massa sovint juntament amb la família, no vol fer-nos veure la realitat, fet que causa no només que perdem aquest tema com a coneixement acadèmic, sinó que la manca d'informació també provoca un efecte negatiu a la nostra vida personal.

Fent recerca vaig trobar molt interessant un programa educatiu que tracta d'ensenyar, als més petits, la mort, però no amb un concepte negatiu, sinó amb altres formes i colors no tan foscos i negatius. També vaig trobar una exposició de quadres que enfoca el fet de morir des de la perspectiva que estic comentant; per aquest motiu he aprofitat un quadre d'aquesta exposició com a portada del meu treball de recerca. Mai no volem debatre sobre el fet de morir, d'una pèrdua, o del dol, i això fa que no estiguem disposats a canviar la nostra concepció sobre la mort i, per tant, mai

evolucionarem envers aquest tema. Podem dir, doncs, que en aquest sentit som una societat tan conservadora com conformista.

Un altre tema molt extens i interessant és el del canibalisme. No tenia pensat parlar-ne, però vaig començar a informar-me del tema i vaig pensar que trencaria amb la dinàmica del treball i la seriositat, és a dir, que és un apartat impactant. Cal destacar que hi ha diferents motius per realitzar aquesta pràctica, tant rituals com per pura necessitat. El canibalisme és una altra forma d'afrontar la mort, i un tema tan antinatural per a nosaltres, al segle XXI, va ser comú en el passat.

Un altre dels blocs fonamentals del meu treball són les diferents fases del dol per les quals passem per superar la pèrdua d'algú. Personalment, desconeixia l'existència de les fases descrites. Tanmateix, cal ser conscients que no tothom les passa i les viu igual. Es poden dilatar en el temps i tenir diferent intensitat, això depèn de cada persona. Sí que és cert que són unes etapes orientatives per saber en quin moment ens trobem davant d'una pèrdua o, fins i tot, una eina per treballar el dol que ens pot provocar la nostra pròpia mort.

Sobre la part pràctica, l'entrevista va ser una experiència molt positiva, ja que vaig poder introduir-me en el món de la psicologia mantenint una conversa amb un psicòleg clínic, el qual, a banda de respondre les preguntes bàsiques de l'entrevista, em va donar més informació i consells. I, pel que fa a l'enquesta, he obtingut resultats esperats i resultats sorprenents.

Aquest treball també pretén mostrar a aquell qui el llegeixi que la mort, al segle XXI, es un tema tabú, i per tant la meua hipòtesi de partida queda confirmada. En aquest sentit, pretén ser una invitació al diàleg. Un diàleg entorn de la mort, amb naturalitat, sense eufemismes ni silencis. I crec que aquest diàleg ja l'he encetat, o és que algú es podria plantejar el sentit de la seva vida si mai no sabés que s'ha d'acabar, amb la mort?

Bibliografia i webgrafia

– ROSS, K. *Sobre la muerte y los moribundos*. Barcelona: De Bolsillo, 2006. – SENTINELLA, D. *Más allá* de la vida. Barcelona: Libros Cúpula, 2012. – LLIMONA, J. *Per una mort més humana*. Barcelona: Llibres a l'Abast, 1991. – L'homenatge als difunts no té fronteres: – <<https://prezi.com/962k48x5kean/els-ritus-de-lhinduisme/>> – <https://www.abc.es/sociedad/abci-antropologia-canibalismo-permitio-sobrevivir-edad-hielo-201702050158_noticia.html> – <<http://webs.racocatala.cat/filosofia/fil-epicureisme.htm>> – <http://www.valors.org/wp-content/files_mf/valors10.pdf> <<https://www.racocatala.cat/forums/fil/85053/religions-perque?pag=1>> – <<http://blogscat.com/a/universdelafilosofia1/2016/11/14/la-mort/>> – <<http://www.xtec.cat/~fvilasec/plato/Plato%20antropologia.htm>> – <www.alcoberro.info/pdf/plato6.pdf> – <www.xtec.cat/~jbosquet/Historiafilosofia/Epicur/epicurpp.htm> – <

xtec.cat/~mcodina3/Filosofia2/plato.htm> – <<https://serpacienteexpertoactivo.wordpress.com/2015/10/06/las-cinco-fases-para-la-aceptacion-de-una-enfermedad-cronica/>> – <<https://www.youtube.com/watch?v=sZjwo77DNc8>> – <<http://educa.barcelona/2018/01/22/mama-tambe-morire-mort-gran-tabu-lensenyament/>>
